

Vårdförbundets organisation - en idé för framtiden

Kortversion av
Utredningen om den demokratiska
organisationens utveckling

Mars 2022

Innehåll

Detta är en sammanfattning av utredningen om framtida demokratisk organisation. För fördjupad information och analys hänvisas till den fullständiga utredningen.

Innehåll	2
Varför	3
Vad vi vill, mål	4
Principer för framtida organisation	5
Om sektorstanken – allmänt	6
En sida om varje sektor	7--10
Medlemmar och medlemskapet	11
Medlemmar utanför sektor	12
Lokal facklig organisation	13
Inflytande i Vårdförbundet	14
Inflytande avtal	15
Kongress och gemensamma möten	16
Gemensamma forum	17
Yrke & profession	18
SWOT	19
Samma uppdrag men en ny form	20

Varför?

Hur vården bedrivs förändras i snabb takt vilket gör att förutsättningarna för inflytande och påverkan ändras för medlemmar och förtroendevalda, för hela Vårdförbundet.

Allt fler medlemmar finns i privat och kommunal sektor. Vissa arbetsgivare finns globalt, allt fler medlemmar arbetar ensamma i sin yrkesroll på sin arbetsplats. Många arbetar via bemanningsföretag eller motsvarande vilket komplicerar det fackliga inflytandet. Regionerna är olika och blir allt mer utmanande att påverka ur ett fackligt perspektiv. Våra förtroendevalda behöver kunna avtal, förutsättningar och arbetsgivarens organisation för att kunna påverka på bästa sätt. Vårdförbundets nuvarande organisation har funnits i väldigt många år, vi behöver förändras i takt med omvärlden för att möta medlemmarnas behov och öka vårt inflytande.

Därför beslöt 2018 års kongress att Vårdförbundet skulle testa nya organisationsformer, utveckla förbundets demokratiska organisation och utreda eventuella behov av förändringar, exempelvis i stadgarna, utifrån detta. Förbundsstyrelsen gav i uppdrag att göra en utredning om en möjlig framtida organisation. Det här är en sammanfattning av den utredningen.

Vårdförbundet har ca 115 000 medlemmar varav ca 92 000 är yrkesverksamma. Vi har ca 5 300 förtroendevalda
769 medlemmar i statlig sektor – 8% av arbetsplatserna har förtroendevalda
60 244 medlemmar i regional sektor – 40 % av arbetsplatserna har förtroendevalda
21 073 medlemmar i kommunal sektor - 25% av arbetsplatserna har förtroendevalda
10 000 medlemmar i privat sektor - 9% av arbetsplatserna har förtroendevalda
Anslutningsgraden i offentlig sektor är 77%, i privat 46%

Utredningen

Förbundsstyrelsen tillsatte en utredning med uppdraget att hitta en stark organisation såväl för inflytandet på arbetsplatsen som en demokratisk struktur för Vårdförbundets interna demokrati. Detta innehåller tre delar:

- **Inflytande på arbetsplatsen** – det ska finnas en lokal organisation som möter behovet av inflytande på arbetsplatsnivå.
- **Inflytande på centrala och lokala avtal** – det ska vara tydligt hur medlemmar och förtroendevalda kan påverka innehållet i sina centrala och lokala avtal.
- **Inflytande i Vårdförbundet** – det ska vara tydligt hur föreningsdemokratin i Vårdförbundet hanteras (valkretsar)

Grundidén var att utgå från arbetsplats via arbetsgivare och avtalsområde

Medlemmar ska uppleva att Vårdförbundet finns på deras arbetsplats och kan förutsättningarna där. Att de ska veta hur de kan påverka sin arbetssituation genom sitt förbund!

Vårdförbundet ska vara starkt och inflytelserikt
- på alla arbetsplatser
- i alla sektorer
- som yrkesförbund

Åtta principer för framtida organisation

Som bas för framtiden finns åtta långsiktiga principer för Vårdförbundets organisation. Om vårdens organisation förändras ytterligare i framtiden finns principerna där som utgångspunkt även för framtida förändringar.

Ett förbund: Vårdförbundet som yrkesförbund är utgångspunkten – ett medlemskap, en politik, vi är vården!

Medlem: Vårdförbundets organisation utgår från medlem och där medlem har sin anställning. Även medlemmar utan anställning är en del av vår gemensamma organisation.

Lokal organisation: Lokal organisation utvecklas i olika takt och kommer att ha olika form inom olika sektorer. Organisering och val av förtroendevald sker utifrån arbetsplats/enhet/arbetsgivare/sektor.

Gemensamma Forum: Forum finns och nya skapas för att samla medlemmar, professionen och förbundet på olika sätt

Kollektivavtal: Gemensamma yrkanden för alla sektorer kombineras med att medlemmar/förtroendevalda inom respektive centralt kollektivavtalsområde ger råd inför förbundsstyrelsens beslut.

Framtid: Organisationen förändras i takt med tiden, använder de möjligheter som står till buds och möter de behov som uppstår. Våra gemensamma resurser ska vara långsiktigt hållbara.

Kraften i fyra sektorer

Vårdförbundets lokala organisation har historiskt utgått från geografiskt indelade avdelningar baserat på landstingen. Det var logiskt och rätt när nästan alla medlemmar hade sin anställning i landstinget. Idag ser det inte ut så, allt fler medlemmar finns i andra sektorer, med andra arbetsgivare och andra avtal. Eftersom det fackliga inflytandet och påverkansarbetet främst sker där medlemmarna har sin anställning behöver Vårdförbundet bli starkare i privat, kommunal och statlig sektor.

Genom att ha förtroendevalda som väl känner arbetsplatsen och arbetsgivaren kan vi påverka avtal och villkor för medlemmarna i respektive sektor, hos respektive arbetsgivare. Genom ett starkt Vårdförbund, med många medlemmar och förtroendevalda i alla sektorer, gemensam politik och gemensamt arbete kan vi påverka och förändra det som rör alla medlemmar.

Därför är tanken att utvecklingen av den demokratiska organisationen utgår ifrån en lokal organisation som anpassas till de olika sektorerna. Exakta former och hur det ska se ut behöver fortsätta testas och utvecklas.

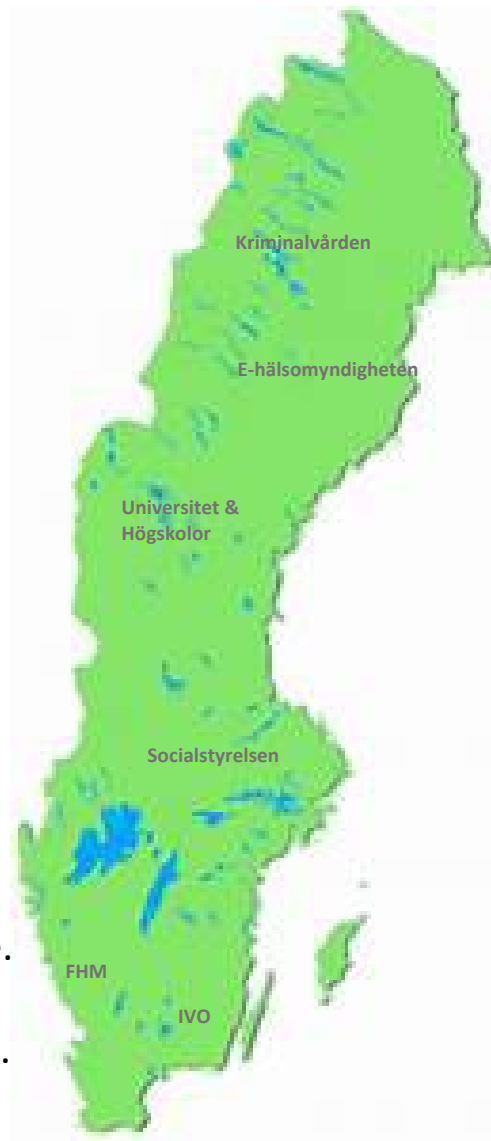

Statlig sektor

Vårdförbundet har 769 medlemmar, varav 31 förtroendevalda i den statliga sektorn. Antal arbetsplatser är 208.

Medlemmarnas arbetsuppgifter kan delas in i tre huvudsakliga områden – de som arbetar kliniskt exempelvis inom kriminalvården, de som arbetar med utbildning och forskning på högskolor och universitet och de som arbetar med tillsyn och utredning, exempelvis på IVO eller FHM.

Sektorn har på grund av sektorns förhandlingsordning speciella förutsättningar vad gäller avtalstecknande och lokalt inflytande. De förtroendevalda behöver verka och förstå dessa den statliga sektorns speciella styrsystem.

Utredningen föreslår att Vårdförbundet fortsätter rekrytera medlemmar och organisera genom att bilda klubbar och riksklubbar, dessa har fulla mandat som lokal facklig organisation. När förutsättningar finns kan en sektorstyrelse bildas och väljas. Sektorstyrelsen fungerar både som avtalsgrupp för de statliga avtalen och valkrets till kongressen. Sektorstyrelsen är också stöd till Vårdförbundet kring påverkan och politik.

- Riksklubbar och klubbar utgör den lokala arbetstagarorganisation
- Sektorstyrelsen väljs på ett årsmöte där medlemmarna i sektorn har rösträtt
- I styrelsen ingår riksklubbar och klubbar som finns på de olika myndigheterna i sektorn.
- Medlemmarna inom sektorn utgör valkrets till kongressen
- Styrelsen är tillika avtalsgrupp till förhandlingarna på det statliga området

Regional sektor

Vårdförbundet har 60244 medlemmar, varav 3758 förtroendevalda i den regionala sektorn. Antal arbetsplatser är 6146.

Medlemmarnas arbetsuppgifter är vitt skilda, från akutverksamhet till hospice, från förebyggande vård till laboratorier. Alla våra yrkesgrupper finns väl representerade i den regionala sektorn.

Regionerna skiljer sig åt både i storlek, struktur och styrning. Det är komplexa, omfattande organisationer, politiskt styrda med många nivåer. Det finns många fackliga organisationer. Att utöva inflytande och påverka en region är ett komplext och svårt fackligt uppdrag.

Utredningen föreslår att de regionala avdelningarna fortsätter finnas och verka inom sin respektive region.

Vi bygger ännu större regional kraft i Vårdförbundet genom den regionala ordförandegruppen som bland annat arbetar med påverkan och politik i sektorn. Tanken är att utveckla ytterligare spetskompetens i regionala frågor.

Utredningen föreslår fortsatt utredning kring hur vi på bästa sätt organiserar den kommunala sektorn. Under tiden fortsätter flertalet av de regionala avdelningarna att även företräda medlemmar i kommunerna, så som idag.

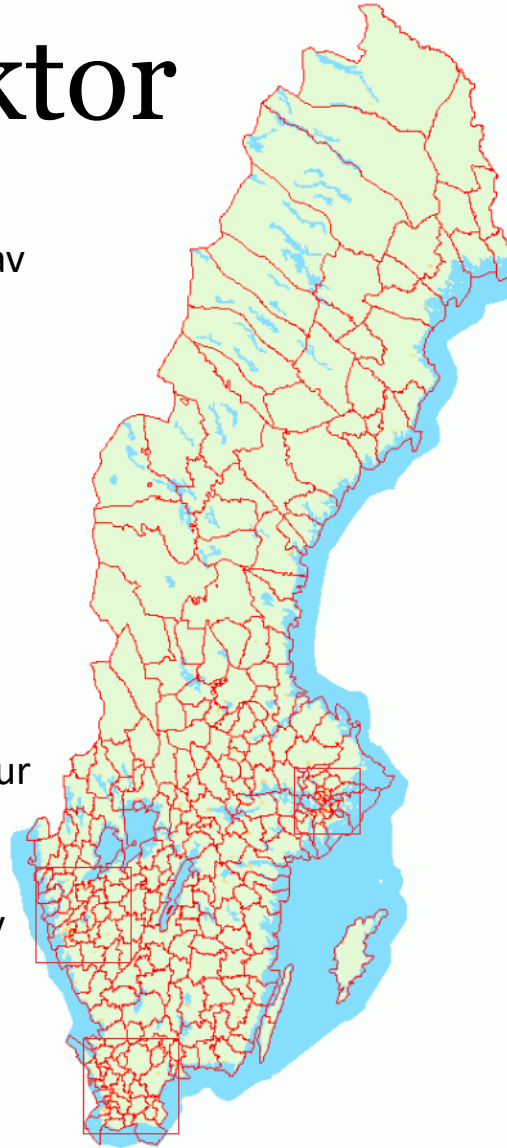
- Varje regional avdelning är lokal arbetstagarorganisation
- Den regionala avdelningsstyrelsen utses på regionala årsmöten där medlemmarna har rösträtt
- Avdelningsstyrelsens ordförande ingår i ordförandegruppen för regional sektor
- Det bildas en egen avtalsgrupp för regional sektor
- Avdelningen är valkrets till kongressen

Kommunal sektor

Vårdförbundet har 21 073 medlemmar, varav 1 211 förtroendevalda i den kommunala sektorn. Antal arbetsplatser är 2 992.

Medlemmarnas finns främst inom skolsköterskan, inom äldreomsorgen eller hemsjukvården. Många är ensamma på sin arbetsplats, både i sin yrkesroll och som medlemmar i förbundet.

Kommunerna skiljer sig åt genom storlek, hur mycket av verksamheten som är utlagd på privata aktörer och hur den politiska styrningen ser ut. Kommunerna omfattas av samma centrala avtal som regionerna. Den kommunala vården växer. Förtroendevalda i sektorn är ofta ensamma i sitt uppdrag.

Utredningen föreslår ett fortsatt utvecklingsarbete under nästa kongressperiod. Sannolikt kommer lösningarna se olika ut eftersom förutsättningarna är väldigt olika. Ett organiseringsarbete för att rekrytera medlemmar och förtroendevalda i sektorn utvecklas.

Tanken är att fortsätta testa och utvärdera olika former av lokal organisation. Genom att förtroendevalda i sektorn samlas stärker vi dem i sitt uppdrag, kunskapen om sektorn ökar och de förtroendevalda kan ge värdefull kompetens till Vårdförbundet vad gäller påverkan och politik i sektorn.

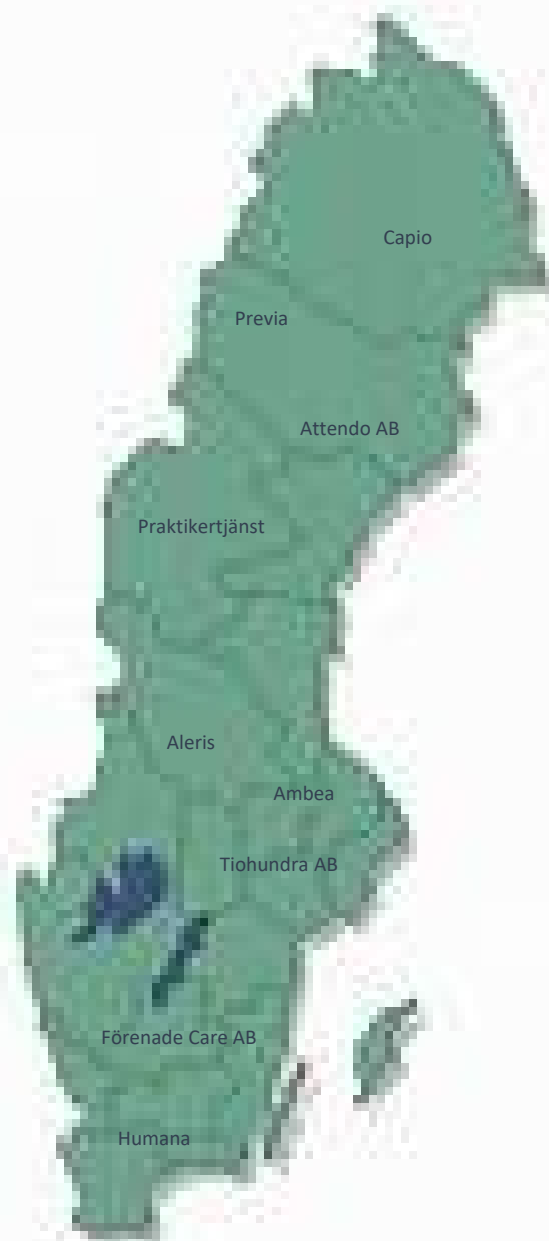
- Olika organisationsformer prövas i kommuner, med avdelningar, samverkansavdelningar, klubbar, samverkansklubbar, sektorstyrelse, samarbete kommun-region osv.
- Ordförandeträffar och nätverk etableras i sektorn.
- En avtalsgrupp med representanter för den kommunala sektorn bildas under kongressperioden
- I uppbyggnadsfasen tillhör medlemmarna utan kommunal avdelning den regionala avdelningen.
- De avdelningar som bildas utgör valkrets till kongressen

Privat sektor

Vårdförbundet har 10 000 medlemmar, varav 298 förtroendevalda i den privata sektorn. Antal arbetsplatser är 2 787.

Medlemmarnas arbetsuppgifter och förutsättningar är vitt skilda då verksamheterna spänner över alla vårdområden och alla Vårdförbundets yrkesgrupper.

Sektorn har företag som är alltifrån väldigt små till globala koncerner, från stiftelsedrivna små enheter till stora bemanningsföretag. Ett flertal avtalsområden finns inom sektorn. Förutsättningarna för förtroendevalda skiljer sig åt i stor utsträckning beroende på arbetsgivare.

Utredningen föreslår ett fortsatt rekryterings- och organiseringsarbete i sektorn. Eftersom sektorn är så diverserad kommer organisationen behöva se olika ut - lokal facklig organisation kan bestå av såväl klubbar, riksklubbar som avdelningar.

Klubbar och riksklubbar bildar gemensamt en sektorstyrelse och en ordförandegrupp för privat sektor bildas. Den stärker kunskap om sektorn och kan ge stöd till Vårdförbundet kring påverkan och politik i sektorn. Avtalsgrupper bildas succesivt för de olika avtalsområdena.

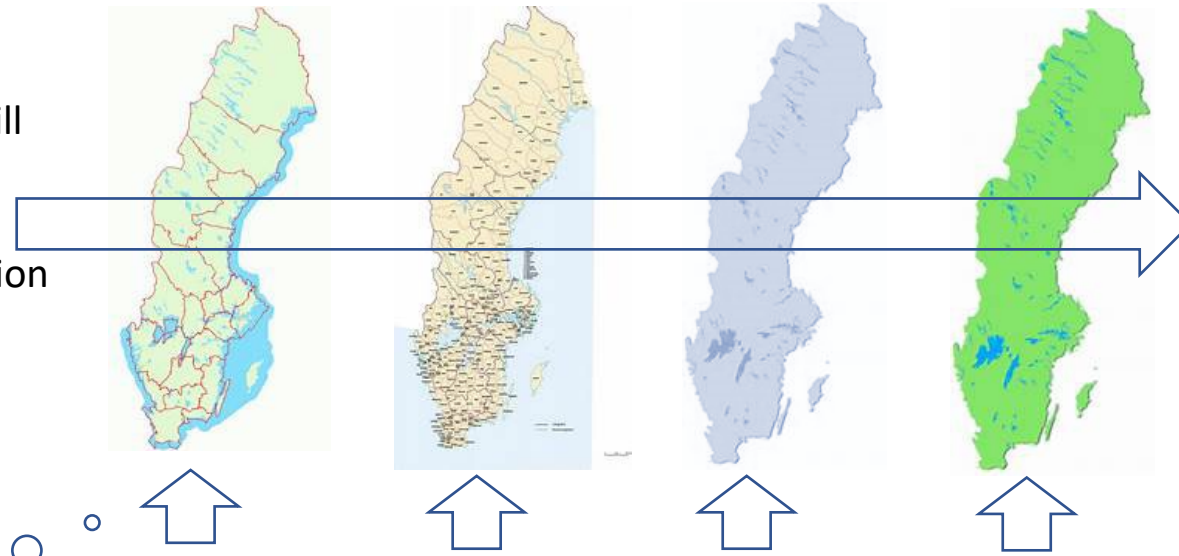
- På större företag där förutsättningar finns bildas avdelningar som är lokal arbetstagarpart. Avdelningar är valkretsar till kongressen.
- På mindre företag bildas riksklubbar och klubbar som är lokal arbetstagarpart
- Sektorsavdelning bildas gemensamt för medlemmar i riksklubbar och klubbar och medlemmar som saknar lokal facklig organisation. Medlemmarna inom sektorsavdelning utgör valkrets till kongressen.
- Klubbar och riksklubbar ingår i en sektorstyrelse och utser representanter till grupperingar i Vårdförbundet.
- Ordförande i avdelningar och sektorstyrelsen ingår i ordförandegruppen för privat sektor.
- Avtalsgrupper bildas för respektive centralt kollektivavtalsområde

Medlemmar & medlemskapet

Medlemskapet i Vårdförbundet är i grunden lika för alla medlemmar och alla medlemmar har samma rättigheter och skyldigheter.

Alla medlemmar har tillgång till
Vårdförbundet digitalt och
Vårdförbundet direkt.
Möten, dialog och kommunikation
sker också utifrån andra
urvalsgrunder än sektor.
Ex yrke, situation, fråga

*Medlem är medlem i Vårdförbundet!
Vi välkomnar alla medlemmar till
aktiviteter oavsett om de tillhör
vår avdelning eller någon annan.*

Vissa behov och frågor är unika för sektorn och kan skilja sig åt mellan sektorerna. Sektorerna och dess lokala fackliga organisation är därför olika till sin karaktär och ger olika stöd i medlemskapet

Medlemmar utanför sektor

Medlemmarna utanför sektor kan vara studenter, egenföretagare, pensionärer och arbetssökande. De omfattas av samma innehåll i medlemskapet som alla andra medlemmar. Vi behöver fortsätta utreda hur dessa medlemmar ska kunna påverka och ha inflytande i Vårdförbundet.

Studenter – medlemmar som studerar till någon av Vårdförbundets legitimationer och är medlem i Vårdförbundet student.

Egenföretagare, medlemmar med eget företag och egenanställningar. Har speciellt stöd via Vårdförbundets erbjudande till egenföretagare.

Ej yrkesverksamma, arbetssökande och andra medlemmar utan anställningar.

Pensionärer – medlemmar som varit yrkesaktiva. Många pensionärer arbetar periodvis eller deltid. Tanken är att du ska fortsätta vara medlem i den lokala fackliga organisation du varit yrkesaktiv i.

Lokal facklig organisation

Sedan länge har Vårdförbundets avdelningar varit lokal facklig organisation. Vi har också haft ett antal riksklubbar som varit lokal facklig organisation. Det är den lokala fackliga organisationen (LFO) som enligt lag (MBL) ses som part och exempelvis kan teckna avtal och företräda medlemmarna.

Utredningen föreslår att Vårdförbundets lokala fackliga organisation kan se olika ut i framtiden, både mellan sektorerna och i respektive sektor. Förslaget innebär att vi utgår ifrån vad som passar bäst för medlemmarna och deras förutsättningar, och bygger vår organisation utifrån det. Vi utvecklar och prövar nya former för att se vilka som ger störst inflytande, energi och gemensam kraft!

	Statlig	Privat	Regional	Kommunal
Avdelning	-	Finns idag	Finns idag	Finns idag
Sektorstyrelse	Kan prövas	Kan prövas	-	-
Riksklubb	Finns idag	Finns idag	-	-
Klubb	Kan prövas	Kan prövas	Utreds vidare	Kan prövas
Annan form	-	-	-	Kan prövas

Till vänster finns en tabell som visar hur tanken är att den lokala organisationen skulle kunna se ut i inom de fyra sektorerna i framtiden. Vissa former finns redan idag, andra kan prövas och testas, någon behöver utredas vidare och vissa former bedömer utredningen inte riktigt passar i just den sektorn.

Inflytande i Vårdförbundet

Lokal facklig organisation som beskrivs på förra sidan handlar om inflytande på arbetsplatsen. En annan viktig form för inflytande är hur man som medlem har inflytande i Vårdförbundet:

- Medlems möjlighet att påverka sakfrågor och ställningstaganden inför beslutande möten
- Medlems möjlighet att fortlöpande ge förslag och väcka frågor
- Medlems möjlighet att vara valbar, kunna nominera och att välja förtroendevalda.
- Medlems möjlighet att på andra sätt vara aktiv och att delta i aktiviteter
- Föreningsdemokrati i form av stadgarhanterar också interna ordningsregler samt frågan om hur beslutsrätt och uppdrag fördelas mellan olika organ inom organisationen.

Hela utredningens ambition är att den framtida organisationen "byggs underifrån" och att en ny organisation ska utgå från medlem och arbetsplats. Detta innebär att medlemmens ställning kommer att stärkas, och att de olika sätten att påverka kommer att öka.

"Det är skillnad på att organisera och att organisera sig.

Det förra syftar ofta på att beslutsfattare uppifrån väljer att forma en verksamhet på ett visst sätt. Medan att organisera sig handlar om att enskilda går samman och bygger en organisation underifrån."

Rapport från Futurion

Inflytande på avtal

Att påverka villkor och avtal för våra medlemmar är ett av Vårdförbundets viktigaste uppdrag. Det gör vi med gemensam kraft och gemensamma krav – inte minst i avtalsrörelser.

Vissa delar av avtalen är och ska vara lika för alla medlemmar. Andra delar behöver vara speciella för den verksamhet de omfattar. De kan vara olika mellan avtalsområdena. Det är de medlemmar och förtroendevalda som finns på de avtalsområdena som ska ha inflytande över de avtalsdelar som berör dem.

Utredningens förslag är att vi ska fortsätta testa och utveckla avtalsgrupper kopplade till olika avtalsområden under nästa kongressperiod.

Kongress och gemensamma möten

När vi förändrar den lokala fackliga organisationen påverkas även Vårdförbundets nationella organisation. Styrning och beslut kring vårt förbund är viktiga delar i vår organisation. Därför föreslår utredningen att förbundet under nästa kongressperiod tittar vidare på hur vi bäst samlas gemensamt för att besluta i olika frågor och driva verksamheten framåt:

Kongressens uppdrag och form. Ska vi fortsätta ha kongresser vart fjärde år kanske ett årligt årsmöte av mer formell karaktär behövs. Många förbund har årliga förbundsmöten som fattar vissa beslut.

Förbundsrådets och ordförandemötenas uppdrag och roll behöver också ses över och tydliggöras.

Behövs ytterligare formella, nationella mötesplatser?

Mandatfördelning till kongressen är en särskilt viktig fråga där utredningen föreslår att den hanteras i särskild ordning, gärna innan nästa ordinarie kongress 2026.

Gemensamma forum

När vi vill och behöver träffas ska vi göra det! Utredningen föreslår att vi utvecklar våra formella möten (se förra sidan) men också att vi ger möjlighet till olika gemensamma forum där vi så önskas. Vår organisation ska underlätta möten och gemensamt arbete, fysiskt eller digitalt!

Forum efter behov!

Skolsköterskor, pandemier, nattarbete, EU-reglering, utlandsjobb, ambulans, säkerhetsfrågor – orsaken till ett behov av ett gemensamt forum kan vara många. Utredningen föreslår att möjligheten att skapa gemensamma forum ska utvecklas, för att skapa kraft och minska risken för stuprör.

Nätverk kan bildas, exempelvis kring aktuella yrkesfrågor eller för yrkesgrupper

Samverkansforum kan skapas, exempelvis för att samordna i förhållande till regionen som vårdhuvudman

Digitala träffar kan skapas, de teamsmöten som hållits kring pandemin kan vara en förebild i framtiden

Mötesplatser, kan arrangeras, både större och mindre samlingar där vi behöver träffas för att diskutera en fråga

Yrke och profession

Vårdförbundet är ett yrkesförbund som tillvaratar medlemmarnas fackliga intressen och utvecklingen av professionerna. I Vårdförbundet organiserar vi oss för att påverka våra yrkens, hälso- och sjukvårdens och arbetsvillkorens utveckling!

Det är viktigt att Vårdförbundet fortsätter utveckla och möta behoven inom de fyra yrkesgrupperna som Vårdförbundet organiserar. Det behöver ske i nära samarbete med de professionella sammanslutningarna. Utredningen föreslår ett "omtag" för att hitta en bättre lösning på den modell för samarbete som infördes genom bodelningen 1999. Sannolikt kommer det bli olika lösningar för de fyra yrkena.

Utifrån medlems perspektiv så ska Vårdförbundets kännetecken som yrkesförbund förstärkas. Detta sker genom den ökade möjligheten till gemensamma forum samt möjligheten att med digitala verktyg öka möten och kommunikation kring specifika yrkesgruppers frågor.

SWOT - sektorer

Alla sätt att organisera sig har sina för- och nackdelar. Vi känner väl vad som är bra och vad som fungerar mindre bra i vår nuvarande organisation. Men vad är för- och nackdelar med idén på ny organisation? Hur kan vi minimera svagheter och se till att vi behåller styrkor i vår nuvarande organisation?

Här är en swot-analys där utredarna funderat över sektorsindelningen.

Det är viktigt att ha ett öppet samtal kring för- och nackdelar när organisationen utvecklas och förändras.

Styrkor

Gemensam tillhörighet i ett förbund
Utgår från medlemmens arbetsplats och var medlemmarna har sin arbetsgivare
Vårdförbundet representeras av företrädare från sektorn – kunskap och legitimitet
Organisation efter förutsättningar och behov hos medlemmar och förtroendevalda
Större genomslag, bättre resultat pga närvaro och kunskap i alla sektorer

Svagheter

Medlemmar kan behöva byta avdelning då de byter jobb mellan sektorerna
Medlemmar med flera anställningar kan ha tillhörighet till flera avdelningar
Förtroendevalda kan saknas
Risk för ökat tryck på kansliet i ett övergångsskede
Färre som har ansvar att hålla ihop helheten i Vårdförbundet

Möjligheter

Större engagemang då koppling till arbetsplats, arbetsgivare stärks
Sektorsvis påverkan i angelägna frågor möjliggör större inflytande i kommun, privat och stat
I regionerna möjliggör ökat fokus större påverkan
Synliggör förtroendevalda med olika bakgrund, berikar organisationen.

Hot

Ändringar i huvudmannskapet innebär att Vårdförbundet behöver ändra sin organisation
Det kan bli svårare att enas i frågor då olika behov och förutsättningar tydliggörs
Risk för stuprör och minskat samarbete mellan olika sektorer

Samma uppdrag men en ny form!

Detta är en sammanfattning av utredningen om framtida demokratisk organisation i Vårdförbundet, som genomförts under 2020-2022 av Hanna Bisell och Mats Johnsson. För fördjupad information och analys hänvisas till den fullständiga utredningen. Den hittar du länk till på kongresswebben.

Vårdförbundet är ett yrkesförbund som tillvaratar medlemmarnas fackliga intressen och utvecklingen av professionerna. Vårdförbundet organiserar legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor samt studenter inom respektive utbildning.

I Vårdförbundet ska vi gemensamt

- *utveckla och stärka yrket samt främja den enskilda individens utveckling i sin yrkesroll*
- *förbättra individens och kollektivets villkor och förutsättningar för yrket och möjligheter till utveckling i arbetslivet*
- *påverka utvecklingen av hälso- och sjukvården på arbetsplatsen, lokalt, regionalt, nationellt och internationellt*
- *påverka utvecklingen i samhällsfrågor.*

Ur Vårdförbundets stadgar